

Makale Gönderilme Tarihi: 30.10.2019 – Makale Kabul Tarihi: 22.12.2019

MERAM MECMUASI VE MERAM MECMUASINDA YER ALAN ŞİİRLERDE II. MEŞRUTİYET DÖNEMİ

*Ezgi ALDEMİR**

Özet

Meram mecmuası İkinci Meşrutiyet'in ilanından hemen sonra 30 Teşrin-i Evvel 1324/12 Kasım 1908'de çıkarılır. Kısa bir ömür süren mecmua, toplam on sayı yayımlanarak son sayısı 29 Kanun-i Evvel 1324/11 Şubat 1909'da yayımlanır. Haftalık olarak yayımlanan mecmua dinî, siyâsî ve edebî mecmua olarak neşrolunur. *Meram* mecmuası edebî yönüyle İkinci Meşrutiyet'in ilanını destekleyen bir tutum sergiler. Mecmuada şiirleri bulunan şairler İstibdat döneminde yaşanan uygulamaları şiirlerinde eleştirel bir tutumla söz konusu eder. Meşrutiyet ile birlikte gelen hürriyet havası bir bayram coşkusuyla kutlanır.

Bu çalışmada *Meram* mecmuası hakkında bilgi verilecek, mecmuada yer alan şiirlerde İstibdat dönemi ve Meşrutiyet'in yeniden ilanı üzerine bir inceleme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Meram* Mecmuası, İkinci Meşrutiyet dönemi, şiir.

THE MERAM MAGAZINE AND SECOND CONSTITUTIONAL ERA AT THE POEMS OF THE MERAM MAGAZINE

Abstract

Meram Magazine's first issue has published just after the proclamation of Second Constitutional Era at 12nd November 1908. The last issue of the magazine that has had a short life, has published 11st February 1909 as 10 issues totally. The magazine that was being published weekly, is known as an religious, political and literary magazine. *Meram* magazine has had an attitude that supports the proclamation of the Second Constitutional Era. The poets that have poems at the magazine, mention about the implementation of the period of autocracy at their poems censoriously. The atmosphere of freedom that is formed with the constitutionalism is celebrated enthusiastically.

At this study, it will be informed about *Meram* magazine and an observation about period of autocracy and proclamation of the Second Constitutional Era will be done.

Key Words: *Meram* Mecmuası, Second Constitutional Era, poem.

* Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Lisans Üstü Öğrencisi, Giresun. ezgi.aldemir.568@gmail.com / ORCID: 0000-0003-0015-5865

Giriş: *Meram* Mecmuası

1908 yılında ilan edilen İkinci Meşrutiyet sonrasında süreli yayınlar özgürce yazılıp çizilebilen bir dönemi yaşar. “*Hemen her türden süreli yayın, II. Meşrutiyet’in getirmiş olduğu serbest ortamdan faydalanarak birkaç ay için de olsa kendisine vitrin bulma imkânına kavuşmuştur*” (Türk, 2017: 63). Meşrutiyet’in ilanından iki ay sonra bu süreli yayınların içine dahil olan *Meram* mecmuası da özgürce söylemde bulunan mecmualardan biri olur.

Meram mecmuası dinî, siyasî ve edebî mecmua olarak kendini tanıtır. Bu bakımdan mecmua pek çok konuyu içermektedir. “Sahâif-i Siyasî”, “Tarih Dersleri”, “Sahâif-i Dinî”, “Sahâif-i Mensiyye”, “Edebiyat” ve “Spor” başlıkları şeklinde bölümleri bulunan mecmua bu bölümlenmeye her sayıda uyum sağlamaz. Fakat mecmuada yer alan yazılar yine bu başlıkların konusu etrafında şekillenir. Bu başlıklar etrafında yayımlanan bu yazılarla dinî, siyasî ve içtimai alanlarda döneminin sorunlarına karşı ilgili bir tutum sergiler. Aynı şekilde edebî faaliyetleriyle de döneme ışık tutan bir mecmua olur. *Meram* mecmuasında şiirleri bulunan imzalar istibdat devrinde gerçekleşen uygulamaları şiirlerinde eleştirel bir tutumla yansıtır.

Meram Mecmuasının Şekil ve İçerik Özellikleri

Nr.	Sayfa	Tarih	Adres	Abonelik	İmtiyaz Sahibi ve Ser Muharrir	Kısım-ı Edip-i Muharrir	Müdür
1	32	30 Teşrin-i Evvel 1324/12 Kasım 1908	Babiali Caddesinde Mısırlı Oğlu Hanında 5 Numaralı Daire-i Mahsusa	Dersaadet: Senelik:55 kr. Altı aylık: 30 kr. Taşra: Senelik: 75 kr. Altı aylık: 40 kr.	Refet Avni		Ali Selahaddin

2	//	6 Teşrin-i Sani 1324/19 Kasım 1908	//	//	//	Ali Selahaddin	Bahaddin Mustafa
3	//	20 Teşrin-i Sani 1324/3 Aralık 1908	//	//	//	//	//
4	//	27 Teşrin-i Sani 1324/10 Aralık 1908	//	//	//	//	//
5	//	11 Kanun-i Evvel 1324/24 Aralık 1908	//	//	//	//	
6	//	18 Kanun-i Evvel 1324/31 Aralık 1908	//	//	//	//	

7	//	1 Kanun-i Sani 1324/14 Ocak 1909	//	//	//	//	
8	//	8 Kanun-i Sani 1324/21 Ocak 1909	//	//	//	//	
9	//	10 Kanun-i Sani 1324/28 Ocak 1909	//	Dersaadet: Senelik:45 kr. Altı aylık: 23 kr. Taşra: Senelik: 55 kr. Altı aylık: 40 kr.	//	//	Ömer Lütfi
10	//	29 Kanun-i Evvel 1324 / 11 Şubat 1909	//	-	//	//	//

Meram mecmuasının ilk sayısı İkinci Meşrutiyet'in ilanından hemen sonra, İstanbul'da 30 Teşrin-i Evvel 1324/12 Kasım 1908 Perşembe günü yayımlanır. Kısa bir ömür süren *Meram* mecmuası toplam 10 sayı yayımlanarak son sayısını 29 Kanun-i Evvel 1324/11 Şubat 1909'da

1. Sayının başlık klişesi

ve

kapalı olması gerekçesiyle altıncı sayıda açıklar. *Meram*'ın her sayısının ön kapağında harekeli olarak eski yazıyla ve büyük puntolarla "*Meram*" başlığı yer alır. Bu başlığın hemen altında ilk sayısında "*Vatan ve milletin menafine ve mekâtib-i âliye talebesinin tenvir-i efkârına hizmet maksadıyla tesis edilmiştir*" ifadesi yer alır. İkinci sayısından yedinci sayısına kadarki sayılarda ise bu ifadenin başına "*Mesleğimiz*" ifadesi eklenir. Daha sonraki 8, 9 ve 10. sayılarda bu ifade yerini "*Vatan ve milletin menafine hadim dinî, siyasî, edebî mecmuadır*" klişesine bırakır. Başlığın hemen sağ üst köşesinde ise numara bilgileri ve sahib-i imtiyaz bilgileri verilir. Sol üst köşede ise tarih ve mecmuanın müdürü hakkındaki bilgiler yer alır. Bu ifadelerin tam ortasında mecmuanın yayımlandığı gün yazılıdır. Her sayısı 32 sayfa olan *Meram* mecmuasının sayfa numaraları birbirini takip ederek toplamda 320 sayfaya ulaşır. *Meram*'ın arka iç ve dış kapakları sayfa numaralarına dahil edilmemiştir. Arka dış kapakta "*Şerait-i İştira*", "*İfade-i Mahsusa*", "*Hediyelerimiz*" ve "*Mahâll-i İdaresi*" başlıkları yer alır. Bu başlıklarda mecmuanın satın alınma koşulları, abonelik ve idarehane bilgileri, gelecek sayıya dair önemli bazı bilgiler yer alır. Yine bu sayfada mecmuayla aynı dönem içerisinde çıkan *Musavver Muhit*, *Ferdâ-yı Temmuz* ve *Mir'at-ı Maarif* mecmuaları tebrik edilerek okuyuculara tavsiye edilmiştir.

Meram mecmuasının ilk sayısının müdürü Ali Selahaddin'dir. 2., 3. ve 4. sayılarda müdür Bahaddin Mustafa olarak değişir. 5. sayıdan 8. sayıya kadar olan sayılarda herhangi bir müdür ibaresi yer almazken, 9. ve 10. sayıların müdürü Ömer Lütfi olarak belirtilir. Mecmuanın sahib-i imtiyaz müdürü ve ser muharriri bütün sayılar için Refet Avni'dir. İdarehanesi her sayının arka kapağında "*Babıali Caddesinde Mısırlı Oğlu Hanında 5 Numaralı Daire-i Mahsusa*" olarak belirtilir.

Nüshasına dair bir fiyat bilgisi yer almamakla birlikte abonelik fiyatı hakkında bilgiler her sayının arka kapağında belirtilir. Birden sekize kadar olan nüshalarda; "*50 nüsha bir sene itibarıyla Dersaadet için idarehaneden alınmak şartıyla 55, altı aylığı 30 kuruş*" ve "*Taşra için*"

posta ücreti dahil olarak seneliği 75, altı aylığı 40 kuruştur” şeklinde hem İstanbul hem de taşra için iki ayrı abonelik fiyatı bulunmaktadır. 10. sayının arka kapağı bulunmamakla beraber 9. sayıda “*Bir senelik abonesi idarehaneden alınmak şartıyla 45, altı aylığı 23 kuruştur. Taşra için ve Dersaadet’te istenilen mahallere gönderilmek üzere posta icraatı dahil olarak seneliği 75, altı aylığı 40 kuruştur*” ibaresiyle mecmua fiyat değişikliğine gitmiştir. Ayrıca *Meram* mecmuası “*Mekâtib-i Aliye ve idadiye talebesiyle talebe-i ulûm’a idarehaneden alınmak şartıyla seneliği 37 buçuk, altı aylığı 20 kuruş*” olacak şekilde öğrencilere özel ayrı bir fiyata tabiidir.

Yazar Kadrosu

Meram mecmuası dinî, siyasî ve edebî mecmua olarak kendini tanıtır. Bu amaçla mecmua sayfalarını belli bölümlere ayırır. Bu bölümler “Sahâif-i Siyasî”, “Tarih Dersleri”, “Sahâif-i Dinî”, Sahâif-i Mensiyye”, “Edebiyat” ve “Spor” başlıkları şeklinde olmak üzere büyük harflerle ve bazı sayılarda çeşitli çerçevelerle belirtilir. *Meram* mecmuası bu bölümlemeye her sayıda devam etmez. Fakat yayımlanan yazılar yine bu başlıkların konusu etrafında şekillenir.

Meram’ın başlıca yazar kadrosunu Ali Kemal, İlhami, İsmail Hakkı, Şükrü, Refet Avni, Ferit Rebi’i, Safvet, Celal, M. Hamdi, Mehmet Salih, Mehmet Ziya, M. (Mim) F. (Fe), Abdülatif Nevzat, Ali Selahaddin, Halil Edip, Florinalı Nâzım, Hayri ve Nejat Kudret oluşturur. Ve müstear adlarıyla Bir Avcı, Bir Zabit, Kulağı Sağır, 10 Numara ve Baron Telefon imzaları da yazar kadrosu arasında yer alır. Ayrıca mecmuada Hasan Fehmi Paşa, Ali Şehbaz Efendi, Keçecizade Mehmed Fuad Paşa, Koçi Bey, Ali Paşa ve Reşit Paşa’ya ait yazılar alıntılanmıştır.

Meram mecmuası kısa süreli yayın hayatına rağmen tercümele de dahil olmak üzere toplam 125 yazı yayımlar. Bu yazıları siyasî, felsefi, tarihi, spor ile ilgili ve edebî yazılar şeklinde sınıflandırmak mümkündür. En çok yazısı bulunan isim Ali Selahaddin’dir. *Meram*’ın 10 sayısında da yazısı bulunur. “Edebiyatın Mahiyeti” başlıklı bir yazısı dışında 12 tane şiiri ve 1 tane de şiir tercümesi bulunur. Ali Selahaddin’le birlikte Refet Avni, İsmail Hakkı, Şükrü ve Florinalı Nâzım da sürekli olarak yazısı bulunan imzalıdır.

Meram mecmuasında 4 yazı imzasız olarak yayımlanırken 4’ü de *Meram* imzası taşır. *Meram* imzası taşıyan “Mesleğimiz” başlıklı yazı takdim yazısı işlevini görür. Ayrıca *Meram*’da “hususî fotoğraf albümü” alt yazısıyla iki de fotoğraf yayımlanır.

Meşrutiyet'in Yeniden İlanı ve Şiirlerde İstibdat Dönemi

Osmanlı'da yenileşme hareketlerinin en önemlilerinden birini meşrutiyet süreci oluşturur. Siyasetten eğitime, dilden sanata dek hayatın tüm alanını etkileyen bu süreçte Türkiye çağdaşlaşma yolunda önemli kazanımlar elde etmiştir. II. Abdülhamit'le istibdat dönemini yaşayan ülkede Batı tarzı kurumlar da olabildiğince güç kazanmıştır. Bu dönemdeki gelişmelerle devlet baskısı bugün dahi tartışma konusu olmakla birlikte aydınlanma konusunda belli bir yol alındığı kesindir:

“Yeni Osmanlılarla başlayan meşrutiyet savaşı Ali Paşa'nın düşmesi, Namık Kemal ve arkadaşlarının İstanbul'a dönmesinden sonra memlekette bulunduğu elverişli şartlarla yavaş yavaş gerçekleşme yoluna gitmiştir. Fakat aslında bu savaş başarısız olan Birinci Meşrutiyetle kesin bir sonuca varan İkinci Meşrutiyet arasındaki 33 yıl içinde de devam etmiştir. Bu ikinci mücadele 'Jön Türkler' tarafından açılmış olmakla birlikte onların önündeki rehber yine meşrutiyet ideologları olan Namık Kemal ve arkadaşlarıydı. Abdülaziz'in intiharı ile Abdülhamit'in Birinci Meşrutiyeti kabul arasındaki vakalar o kadar hızlı akmıştır ki, bu vakalarda kimin haklı kimin haksız olduğunu bugün bile ayırmak güçtür” (Ülken 1999: 97).

II. Abdülhamit dönemi kimi çevrelerce istibdat dönemi olarak adlandırılır. Bu, 1876-1909 yılları arasında Sultan Abdülhamit'in tahtta bulunduğu otuz üç yıllık süreyi kapsar. Abdülhamit'in baskıcı yönetimi birçok alanda sansür uygulanan sıkı bir denetimi içerir. Bu baskı yönetimi meşrutiyeti yeniden ilan etmek isteyen toplumun hemen tüm kesimlerinin uzun uğraşlarından sonra sona erdirilir. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nde birleşen aydınlar sayesinde meşrutiyetin yeniden ilanı ülkede sosyal ve siyasal büyük bir değişime vesile olur.

“Sultan II. Abdülhamit'in padişahlığı ile başlayan meşrûtiyetin II. kez ilanı, 31 Mart Vakası ve padişahın sürülmesiyle sona eren süreç, Türk fikir ve edebiyat tarihi için oldukça önemlidir. Bu devrenin en önemli özelliklerinden birisi de aydınların siyasî güç karşısındaki duruşlarıdır. Zira Türk aydını, bu dönemde, hiç olmadığı kadar devletin karşısında bulunmuş, yıllarca Padişahın şahsında rejim ve iktidarla mücadele etmiş, nihayetinde kısmen de olsa sivil değerleri iş başına getirmiştir” (Türk 2017: 92).

II. Meşrutiyet'in yeniden ilanı ile elde edilen basın özgürlüğü doğrultusunda Türk aydını süreli yayınlarda İstibdat devrinin bitişini kutlayan ve meşrutiyetin yeniden ilanını destekleyen pek çok yazı ve şiir kaleme alır: “II. Meşrutiyet'in ilanından sonra, o zamana kadar bir kısım gizli devam etmekte olan fikir akımları ortaya çıkar. Bu fikir ve düşünceler birbirlerini etkiledikleri gibi, geniş çevreye edebî türlerle özellikle şiirle açılmışlardır” (Enginün 2015: 574).

Meram mecmuasının edebî yönü en çok şiirlerle kendini gösterir. Şiirler mecmuanın edebiyat sütununda yer alır. Bu sütunda toplam dört şairin şiiri bulunur. *Meram* mecmuasında üçü tahmis olmak üzere toplam yirmi dört şiir ve bir de Florinalı Nâzım'a ait manzum-mensur karışık bir şiir yer alır. Bu şiirlerden on iki tanesi Ali Selahaddin'e aittir. Ali Selahaddin'in ilk üç sayıda Edebiyat-ı Cedide'nin tanınmış şairlerinden olan Ali Ekrem Bolayır'ın “İngiltere'ye” adlı manzumesine bir tahmisi bulunur. Florinalı Mehmed Nâzım'a ait toplam dokuz şiir yer alır. Halil Edip Bey'e ait iki, Hayri'ye ait bir şiir bulunur. Mecmuada Ali Selahaddin ve Florinalı Nâzım'a ait “Yevm-i Mesuda Hitap”, “Daire-i Muhteşemeye Hitap” ve “Heyet-i Muhteremeye Karşı” başlıklarında müşterek şiirler de bulunmaktadır. Ayrıca Ali Selahaddin'e ait Arap edebiyatından Osman Dede Efendi'ye ait şiirlerin tercümesi de mecmuanın edebî sütununda yer alır.

Bu şairler içerisinde Ali Selahaddin, Florinalı Nâzım ve Halil Edip'in *Meram*'da yer alan kimi şiirlerinde istibdat devri ve II. Meşrutiyet'in yeniden ilanı söz konusu edilir. *Meram* mecmuasında on iki şiiri bulunan Ali Selahaddin'in ilk üç sayıda devam eden Ali Ekrem Bolayır'ın “İngiltere'ye” adlı manzumesine bir tahmisi bulunur. Bu tahmis bir bütün olarak incelendiğinde fark edilir ki bütün manzumede asıl beyitle eklenen dizeler arasında anlam bakımından başarılı bir uyum gözetilir.

“İngiltere'ye” başlıklı bu tahmis toplumsal ve siyasî bir nitelik taşır. Tahmis baştan sona istibdat devrinin aleyhinde yazılmış bir şiir görünümündedir. Baştan sona hürriyet özlemi hissedilen bu şiirde bu dönemde yaşanan olumsuzluklardan bahsedilir. Ayak altında ezilen gençlikten, zulüm hükümetiyle harap olmuş bir asırdan söz edilerek istibdat dönemine dair ipuçları yansıtılır.

“Maziyanın zulmâtıyla kararmış esbab

Ayak altında ezilmiş bulunan necm-i şebâb

Zindegân-ı makberi olmuş nice ihyayı kîbâb

Belki üç yüz senedir zulüm hükümetiyle harap

Böyle bir asr-ı terakkide muhakkar bi-tâb” (Ali Selahaddin, 30 Teşrin-i Evvel 1324/12 Kasım 1908: 17).

Bu zulüm hükümetini ortadan kaldıracak tek güç olarak vatan evladı olarak nitelenen İttihat ve Terakki Cemiyeti görülür. İttihat ve Terakki Cemiyeti hürriyet ortamının sağlayıcısı olarak kabul edilir. Bu sayıdaki tahminin sonuna doğru gelindiğinde Meşrutiyet’in yeniden ilanı ile yaşanan hürriyet ortamı ve istibdat döneminin yok oluşu anlatılır. Şiirde Osmanlılığın yerini hürriyetin almasıyla zulüm ve bidat döneminin bitişi kutlanır. Manzumenin bütününde hürriyet havasının getirdiği mutluluk açık olarak sezilir.

“Daima sâyede puyan nice ehl-i satvet

Kol kanat açtı ilimlerle ne ulvi necdet!

Vatanın bağına kan saçtı ehl-i rahmet

Çalışan, uğraşan evlat-ı vatan “Cemiyet”

Bizi kurtardı o ahrâra hezârân-ı minnet

[...]

“Vatanın tatlı ümidin bu gönüller tattı

Sonra bir âb-ı bekâ hâk-i güzîne kattı

Zulüm ve bidat âdem-i ka’rına artık battı

Koca Osmanlılık afaka adımlar attı

Şems-i hürriyeti ağuşumuza fırlattı!” (Ali Selahaddin, 6 Teşrin-i Sani 1324/19 Kasım 1908: 53).

Şiirde hürriyetin sağlayıcısı olarak İttihat ve Terakki Cemiyetinin yanında bir de İngiliz devleti görülür. Meşrutiyet’in yeniden ilan edilmesini istemeyen “Abdülhamit, istibdat döneminde esas itibariyle Almanya’ya eğilimli bir siyaset” (Akşin, 1987: 135) güder. Buna karşılık Meşrutiyet’in ilanı ile Türk aydını dış siyasette İngiltere’yi destekler. Bu şiirde bu durumu görmek mümkündür. İngiliz devletinin önemi “Koca bir millet için bir koca vicdan

oldun” (Ali Selahaddin, 6 Teşrin-i Sani 1324/19 Kasım 1908: 54) ifadesiyle belirtilir. Tahminsin bütününde İngiltere devleti ve milletinden övgüyle söz edilerek yüceltmeye gidilir.

“İngiliz devletidir! Çünkü o devlet-i mahsûd

Olur enfâs-ı hakayıkla hayatı memdûd

Bizi kimdir edecek aleme karşı mevcut?

İngiliz milletidir! Çünkü o millet-i mesut

Olur akvama açıldıkça cihan-ı mev’ûd” (Ali Selahaddin, 20 Teşrin-i Sani 1324/3 Aralık 1908: 89).

Ali Selahaddin’in Meşrutiyet’in yeniden ilanı ile gelen hürriyet havasını coşkuyla kutladığı bir diğer şiiri “Osmanlı Bayrağına” şiiridir. Osmanlı bayrağından hürriyetin ziyasını yansıtan bir figür olarak şiirde övgüyle söz edilir.

“Yüksel semayı millete ey muhteşem ilim

Göster tecelliyatını dem be dem

[...]

Yüksel biraz daha bu değil hak-ı itila!

Hürriyetin ziyasını neşreyle aleme” (Ali Selahaddin, 27 Teşrin-i Sani 1324/10 Aralık 1908: 118).

Ali Selahaddin *Meram* mecmuasında yayımlanan “Terane-i Vatan” ve “Hürriyet Marşını Tebcil” adlı diğer şiirlerinde de vatan, millet ve hürriyet kavramları etrafında aynı coşkun havayı yansıttığı görülür.

Meram mecmuasında II. Meşrutiyet’in ilanı hakkında şiir yazmış bir diğer şair Florinalı Nâzım’dır. Florinalı Nâzım da neşrettiği şiirlerle İkinci Meşrutiyet’in destekçisi görünümündedir. Onun bu konu hakkında mecmuada neşrettiği dört şiiri vardır. “Meclis-i Milliyemize Tuhfe-i Mübahatım” adlı şiirinde istibdat devrinde yaşanan baskı ve zulüm şiirinin konusunu teşkil eder.

“Nice masumlar tîr-i mezalimle vurulmuştu

Zalâm ah-ı milletten bulutlar hâsıl olmuştu

Kararmış maşrık-ı amalimiz nekbetle dolmuştu

Sararmış gülşen-i ikbalimiz kasvetle solmuştu” (Florinalı Nâzım, 1 Kanun-i Sani 1324/14 Ocak 1909: 216-217).

Florinalı Nâzım’ın II. Meşrutiyet’in ilanını söz konusu ettiği şiiri ise “Sabah-ı Hürriyet” başlığını taşır. 11 Temmuz 1324/1908’te yazdığı bu mensur şiirinde hürriyet sabahına seslenmekte ve övgüyle bahsetmektedir. Florinalı Nâzım şiirde İttihat ve Terakki Cemiyet’ini de konu eder. Yaşasın cemiyet söylemiyle İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin sürekliliğini temenni eder.

“Açıl ey sabah dil-ârâyı safa!

Açıl ey şevk-i ümit-i ümmet!

Açıl ey çehre-i gül-gün şafak!

Parlasın şan ile hun-ı millet!

[...]

Diyelim hep yaşasın “Cemiyet”

Yaşasın adl ü müsavat, ebet

Yaşasın asker ve millet, devlet” (Florinalı Nâzım, 27 Teşrin-i Sani 1324/10 Aralık 1908: 122).

Florinalı Nâzım’ın Ali Selahaddin ile birlikte kaleme aldığı “Yevm-i Mesuda Hitap” adlı şiirinde de yine hürriyet sabahına seslenilir. Şiirde hürriyet sabahı bin bahardan daha münevver kabul edilerek müstesna bir gün olarak nitelendirilir.

“N- Ne hüsn-i can-fürûzun var senin ey rûz-ı müstesna!

S- Cebîn dehri kıldık şevk-i nur-ı envâr ile ala

N- Zuhurun bin sabah nev bahârîden münevverdir

S- Bugün ümmid-i hand a hand ile afakın musavverdir” (Ali Selahaddin-Nâzım, 11 Kanun-i Evvel 1324/24 Aralık 1908: 143).

Florinalı Nâzım bir diğerk şiiri “Millî Asker Şarkısı”nda da bu seslenişe devam eder. Bu şiirle Florinalı Nâzım’ın askerlere seslenerek millî olma ve asrın şanını kurtarma gibi dileklerle hürriyeti desteklediğı görölmektedir.

“Vatanın kadrini takdir edelim

Zerre-i hâkini tevkîr edelim

Meş’al-i müceddidîni tenvir edelim

Fahreyle asker millî olalım

Asrımız, asr-ı güzün şandır

Şan-ı balayı vatan, rahşândır

Şahidim, şems-i feyz-i efsândır

Fahreyle asker millî olalım” (Florinalı Nâzım, 10 Kanun-i Sani 1324/28 Ocak 1909: 285-286).

Meram’da iki şiiri bulunan Halil Edip ise “Devr-i İstibdat Nevhatından” başlıklı şiiri ile II. Meşrutiyet’in ilanını destekleyen tarafta yer alır. Halil Edip şiirinde:

“Nizam-ı dehre hadim ah o efsus

Bir iki sefile ve divane kalmış

Maarif farz edilmiş feyze mâni

Fazilet, menzilet nadana kalmış” (Halil Edip, 30 Teşrin-i Evvel 1324/12 Kasım 1908: 19) dizeleriyle istibdat döneminde toplumda görölen cehaletin ortaya çıkardığı sonuçları yansıtır.

Sonuç

İkinci Meşrutiyet'in ilanından iki ay sonra yayımlanan ve kısa bir ömür süren *Meram* mecmuası haftalık olarak toplam on sayı yayımlanır. Mecmua, genel olarak aynı dönemde çıkmış benzerlerinin özelliklerini arz eder. Buna göre mecmuada II. Abdülhamit ve İstibdat Dönemi karşıtlığı görülmektedir. Yazıların genelinde yeni devre dair umut belirtileri hakimdir. *Meram*'ın periyodunda, şekil özelliklerinde, yazılarında düzensizlikler söz konusudur. Mecmuada heyecan üst düzeydedir. Bu heyecanın en önemli göstergelerinden biri mecmuada yayımlanan şiirlerdir. *Meram* mecmuasının edebiyat sütununda toplam dört şair ve bu şairlerin yirmi beş şiiri yer alır. Neşrettiği bu şiirlerle *Meram* İkinci Meşrutiyet'in destekçisi görünümündedir. Şiirler dönemin siyasî ve sosyal yapısına uygun konuları işler ve çoğunlukla İkinci Meşrutiyet'i yücelten, öven şiirlerdir. Buna karşılık şairler istibdat döneminde yaşanan olumsuzlukları şiirlerinde eleştirir. Şiirler bu görünümüyle toplumsal ve siyasî eleştiri özelliği taşır.

Kaynakça

Akşin, Sina (1987), *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Ali Selahaddin- Nâzım, “Yevm-i Mesuda Hitap”, *Meram*, S. 1, nr. 5, (11 Kanun-i Evvel 1324/24 Aralık 1908), s. 143-144.

Ali Selahaddin, “Edib-i Azam Kemal Beyzade Şair Âli Şîyem Ekrem Beyefendi’nin İngiltere Hakkındaki Manzumelerine Tahmisten Mabat”, *Meram*, S. 1, nr. 3, (20 Teşrin-i Sani 1324/3 Aralık 1908), s. 87-89.

Ali Selahaddin, “Edib-i Azam Kemal Beyzade Şair Âlişîm Ali Ekrem Beyefendi’nin İngiltere Hakkındaki Manzume-i Bedialarına Tahmisten Mabat”, *Meram*, S. 1, nr. 2, (6 Teşrin-i Sani 1324/19 Kasım 1908), s. 52-54.

Ali Selahaddin, “İngiltere’ye”, *Meram*, S. 1, nr. 1, (30 Teşrin-i Evvel 1324/12 Kasım 1908), s. 15-17.

Ali Selahaddin, “Osmanlı Bayrağına”, *Meram*, S. 1, nr. 4, (27 Teşrin-i Sani 1324/10 Aralık 1908), s. 118-119.

Enginün, İnci (2015). *Yeni Türk Edebiyatı Tanzimat’tan Cumhuriyet’e (1839-1923)*. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Halil Edip, “Devr-i İstibdat Nevhâtından”, *Meram*, S. 1, nr. 1, (30 Teşrin-i Evvel 1324/12 Kasım 1908), s. 18-19.

Mehmed Nâzım [Florinalı Mehmed Nâzım Özgünay], “Sabah-ı Hürriyet”, *Meram*, S. 1, nr. 4, (27 Teşrin-i Sani 1324/10 Aralık 1908), s. 122-124.

Nâzım [Florina’lı Mehmed Nâzım Özgünay], “Millî Asker Şarkısı”, *Meram*, S. 1, nr. 9, (10 Kanun-i Sani 1324/28 Ocak 1909), s. 285-286.

Nâzım [Florinalı Mehmed Nâzım Özgünay], “Meclis-i Milliyemize Tuhfe-i Mübahatım”, *Meram*, S. 1, nr. 7, (1 Kanun-i Sani 1324/14 Ocak 1909), s. 216-218.

Türk, Hatem (2017). *10 Temmuz Meşrûtiyet Bayramı Türk Aydınlarının II. Meşrûtiyet Hakkındaki Duygu ve Düşünceleri*. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.

Ülken, Hilmi Ziya (1999). *Türkiye’de Çağdaş Düşünce Tarihi*. İstanbul: Ülken Yayınları.